

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/nauka-i-edukacja/badania-historyczne/konferencje/145040,Zaproszenie-do-udzialu-w-ogolnopolskiej-konferencji-naukowej-Komunistyczny-apara.html>
01.03.2026, 01:42

Strona znajduje się w archiwum.

Zaproszenie do udziału w ogólnopolskiej konferencji naukowej: Komunistyczny aparat represji wobec przedwojennej inteligencji polskiej - 25-26 listopada 2021 r. (zgłoszenia do 1 października 2021 r.)

25.11.2021

Polska inteligencja, stanowiąca integralną część elit II Rzeczypospolitej, poniosła ogromne straty w okresie ostatniej wojny światowej. Zagadnienia związane z represyjną, w tym eksterminacyjną, polityką niemieckiego i sowieckiego okupanta wobec najwyższych warstw polskiego społeczeństwa są już dość dobrze rozpoznane przez historyków. Wobec tak rozległej perspektywy strat i zniszczeń, dopełnionej jeszcze przez zjawisko wojennej i powojennej emigracji (także tej wewnętrznej), trudno uciec od pesymistycznego osądu, iż „stara” polska inteligencja została w okresie wojny i w pierwszych latach po jej zakończeniu doszczętnie niemal usunięta poza ramy polskiego społeczeństwa – wyniszczona bądź wykorzeniona.

Osąd taki, choć dość rozpowszechniony, jest, rzecz jasna, nazbyt pochopny – jej przedstawiciele byli obecni i aktywni w życiu publicznym kraju w jego nowych granicach, o czym świadczą chociażby wznawiające pracę lub nowo tworzone uniwersytety, odżywająca działalność środowisk naukowych, twórczych i artystycznych. Naukowa i kulturalna sfera życia społecznego, w której prym niewątpliwie wiedzie inteligencja, została wprowadzie sprofilowana przez komunistyczną ideologię, niemniej wielu przedwojennych inteligentów próbowało odnaleźć się w tych nowych warunkach, a nie brakowało przecież i takich, którzy do pracy pod dyktando „postępowych” paradygmatów przystępowali ochoczo.

Niemniej, to w inteligencji, niejako tradycyjnie totalitaryzmy zwykły upatrywać szczególnego zagrożenia dla swego bytu – środowiska inteligenckie były więc naturalnym obiektem zainteresowania bezpieki, z czego dość powszechnie zdawano sobie sprawę. Z drugiej strony, potencjał inteligencji był nowej władzy niezbędny do odbudowy kraju zdewastowanego wojną.

Celem konferencji jest przyjrzenie się zjawiskom zachodzącym na wszystkich polach, na których komunistyczny aparat represji stykał się z inteligencją o przedwojennej metryce – różnym aspektem interakcji inteligencji z bezpieczeństwem, służbami specjalnymi i wymiarem sprawiedliwości na poziomie indywidualnym i grupowym oraz ich zmianom w czasie. Poszukujemy odpowiedzi na pytania o potencjalnie szczególny charakter metod operacyjnych stosowanych wobec przedstawicieli inteligencji, o dysproporcje w zainteresowaniu bezpieczeństwem i służbami specjalnymi przedstawicielami różnych dziedzin nauk i twórczości (np. nauk humanistycznych i ścisłych, prawników i inżynierów), o to jak aparat represji definiował inteligencję, ale także o obraz aparatu w oczach inteligencji i konsekwencje, jakie sam strach przed nim miał dla naukowców i twórców w postaci chociażby autocenzury oraz o obecność i rolę przedstawicieli starej inteligencji w szeregach aparatu represji.

Referaty wygłoszone na konferencji zostaną opublikowane w postaci artykułów naukowych w pracy zbiorowej, która ukaże się nakładem Wydawnictwa IPN. Teksty dostosowane do instrukcji wydawniczej IPN należy nadesłać do 1 listopada 2021 r.

Organizatorzy nie pobierają opłaty konferencyjnej. Prelegentom zapewniamy nocleg i wyżywienie podczas obrad konferencji.

Zgłoszenia (do 1 października 2021 r.) i ewentualne pytania prosimy kierować do organizatorów:

Paweł Niziołek, pawel.niziolek@ipn.gov.pl, tel. 85 664 57 79;

dr Diana Maksimiuk, diana.maksimiuk@ipn.gov.pl, tel. 85 664 57 89;

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ

IPN

Pliki do pobrania

[Formularz zgłoszeniowy \(docx, 15.12 KB\)](#)

[Zgoda na przetwarzanie danych osobowych \(docx, 15.32 KB\)](#)

[Klauzula informacyjna RODO \(docx, 14.68 KB\)](#)
